

Абильмажинова Орынгуль Слямбековна
6D010300 – «Педагогика және психология» мамандығы
бойынша (PhD) философия докторы дәрежесін
алу үшін ұсынған диссертациясына

АНДАТПА

Зерттеу тақырыбы: Кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық шарттары

Зерттеудің мақсаты – кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың теориялық-әдіснамалық негіздері мен психологиялық-педагогикалық шарттарын айқындау және әдістемесін жасау, тиімділігін тәжірибелік-экспериментте тексеру

Зерттеудің міндеттері:

- кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытудың теориялық және әдіснамалық негіздерін анықтау;

- студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытуда заманауи университеттердің әлеуетін сипаттау және кредиттік оқыту жүйесінің мүмкіндіктерін айқындау;

- кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық шарттарын негіздеу және құрылымдық-мазмұндық моделін әзірлеу;

- кредиттік оқыту жүйесінде студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытудың әдістемесін жасау, тиімділігін эксперимент арқылы тексеру.

Зерттеу әдістері: диссертациялық жұмысты жүргізу барысында қолданылған *теориялық* (зерттеу мәселесі бойынша философиялық, әлеуметтік, психологиялық, педагогикалық ғылыми әдебиеттерге теориялық талдау жасау, салыстыру, озық іс-тәжірибелерді жинақтау); зерттеудің нәтижесін жобалау; *эмпирикалық* (сауалнама, тест, педагогикалық бақылау, педагогикалық эксперимент); *статистикалық* (зерттеу бойынша алынған нәтижелерді статистикалық тұрғыдан өңдеу).

Қорғауға ұсынылатын негізгі қағидалар (дәлелденген ғылыми болжамдар және жаңа білім болып табылатын басқа да тұжырымдар):

1. Кредиттік оқыту жүйесі жоғары білім берудің озық тәжірибесімен сипатталып, әр студенттің дара ерекшеліктері мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасайды. Бұл жүйенің басты ерекшелігі – студенттердің білім беру кеңістігін қалыптастыру еркіндігі, жеке қызығушылықтары мен қабілеттерінің дамуына сай білім алудың жоспарын құру мүмкіндігі және заманауи студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамыту мәселелерін шешу. Студенттердің шығармашылық қабілеттері - жеке адамның танымдық қызығушылықтары мен қажеттіліктері негізінде жаңа бір туындыны ойлап табуға, құрастыруда белсенділікпен, зерттеушілік

ізденімпаздықпен мақсатты іс-әрекетті табысты, сапалы, нәтижелі орындауымен ерекшеленетін қабілетінің жоғары даму деңгейі.

2. Университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық шарттары білім берудің сапасын жетілдіруге ықпал ететін: кредиттік оқыту жүйесінде студенттердің шығармашылық қабілеттерін диагностикалау, ыңғайлы үйлесімді психологиялық ахуал және шығармашылық ортаны құру, студенттерді өзіндік іс-әрекетіне рефлексия жасауға бағыттау, өздік білім беру траекториясын құру, СӨЖ, СОӨЖ тапсырмаларын түрлендіру, инновациялық, цифрлық ресурстарды қолдану сияқты өзара байланысты әрекеттер жиынтығы.

3. Кредиттік оқыту жағдайында студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделі мотивациялық-тұлғалық, танымдық-мазмұндық, процессуалды-іс-әрекеттік компоненттер мен олардың көрсеткіштер мен деңгейлері зерттеліп отырған сапаның жүзеге асуын қамтамасыз ететін әдістер мен әрекеттер жиынтығынан тұратын құрылым.

4. Кредиттік оқыту жағдайында студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамыту : *психологиялық- танымдық-пәндік* кешенді әдістемесі, «Студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық негіздері» атты элективті курсы, СӨЖ, СОӨЖ жұмыстарын ұйымдастыру бойынша әдістемелік нұсқау практикаға ендіруімен іске асырылады.

Зерттеудің негізгі нәтижелері:

- кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың теориялық және әдіснамалық негіздері айқындалып, зерттеудің негізгі ұғымдарға авторлық анықтама берілді;

- университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытуда отандық және шетелдік заманауи университеттерді салыстыру негізінде кредиттік оқыту жүйесінің келесі мүмкіндіктері айқындалды: академиялық еркіндікті кеңейту, білім беру бағдарламасының оқу нәтижелерін студентке және құзыреттілікке бағыттау, білім көлемін біріздендіру, СӨЖ-дің тиімділігімен рөлін арттыру;

- кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық шарттары ұсынылды және мотивациялық-тұлғалық, танымдық-мазмұндық, процессуалды- іс-әрекеттік компоненттерден тұратын құрылымдық-мазмұндық моделі әзірленді;

- кредиттік оқыту жүйесінде университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың қамтамасыздандаратын психологиялық-танымдық-

пәндік үш негізгі бағытты құрайтын кешенді әдістемесі жасалды, тиімділігі тәжірибелік эксперимент арқылы тексерілді.

Алынған нәтижелердің жаңалығы мен маңыздылығын және ғылымның даму бағыттарына немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:

Бірінші нәтиженің жаңалығы кредиттік оқыту жағдайында университет студенттерінің шығармашылық қабілеттерін дамытудың әдіснамалық тұғырларының айқындалуымен және зерттеудің басты ұғымын нақтылаумен негізделеді.

Екінші нәтиже отандық және шетелдік заманауи университеттерді салыстырумен кредиттік оқыту жүйесінің мүмкіндіктерін айқындау жаңалығымен сипатталады;

Үшінші нәтиже құрылымдық-мазмұндық моделі негізінде университет студенттерінің кредиттік оқыту жағдайында мотивациялық-тұлғалық, танымдық-мазмұндық, процессуалды-әрекеттері тұжырымдалған; «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы, «Білімді ұлт» сапалы «білім беру» ұлттық жобасының негізгі қағидаларына бағытталған.

Төртінші нәтиже эксперименттік мәліметтер негізінде алынды, кредиттік оқыту жағдайында студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытудың әзірленген әдістемелерінің тиімділігін растайтын "Студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық негіздері" элективті курсы, СӨЖ, СОӨЖ жұмысын ұйымдастыру жөніндегі әдістемелік нұсқауларды практикаға енгізу арқылы іске асырылады.

Докторанттың әрбір жарияланымды дайындауға қосқан үлесіне сипаттама:

Зерттеу жұмысының мазмұны бойынша 14 мақала жарық көрді. Соның ішінде 3-уі ҚР БЖҒМ Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған басылымдарда, 2-еуі Scopus деректер қорына енетін жарияланымда, 4-еуі халықаралық басылымдарда, 5-еуі халықаралық конференцияларда (оның 2-еуі шетелдік) материалдарында жарияланды. Сондай-ақ «Студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытудың психологиялық-педагогикалық негіздері» атты элективті курсы бар.

Соның ішінде 2-еуі Scopus деректер қорына енетін жарияланымда:

1. Abilmazhinova.O.,Zhienbayeva.S., Kalysh.A., Zhubandykova,A. Nabuova, R.Issayeva The model of creative development in future Physical Education teachers at an entrepreneurial university// Journal Espacios-2019-Vol.40,(31).-P.1-12. Мақалада университеттегі студенттердің шығармашылық дамуы туралы түсінік берілген (50%).

2.Abilmazhinova.O.,Jane Itohan Oviawe , Mohamed Nor Azhari Azman, Tee Tze Kiong Attribution styles as correlates of drawing creativ and students' performance// Sakrawala Pendidikan -2021- Vol. 40, No. 2, June; Мақалада студенттердің үлгерімімен шығармашылықтың өзара байланысы көрсетілген. (50%)

Білім және ғылым саласындағы сапаны бақылау комитеті ұсынған басылымдарда 3-еуі жарияланды:

1.Болашақ мамандардың шығармашылығын дамытуда интерактивті әдістерді қолдану// Хабаршы Аль-фараби атындағы ҚазҰУ «Психология және социология» сериясы-Алматы, 2019.- №2 (69)- 222-230 бб.

Мақала болашақ мамандардың шығармашылық дамуына интерактивті әдістердің әсеріне арналған. (60%)

2.Студенттердің шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру психологиялық-педагогикалық мәселе ретінде// Журнал "Ғылым және Қазақстан өмірі"- Алматы, 2020-№5-112-115 бб. (100%)

3.Интерактивті оқыту студенттің креативтілігі мен субъективтілігін дамыту факторы ретінде//Хабаршы Қазақстанның педагогикалық ғылыми академиясы-Алматы,2020-№3(мамыр-маусым)- 41-47 бб. Мақала болашақ мамандардың шығармашылық дамуына интерактивті әдістердің ықпалына арналған. (100%)

Шетелдік және Отандық халықаралық конференция материалдарында басылымдарда келесі мақалалар жарық көрді:

1.Роль преподавателя в развитии творческих способностей студентов// «Философия, психология және педагогика мәселелеріне халықаралық ғылыми шолу» атты шетелдік ғылыми басылымда XI international correspondence scientific specialized conference «international scientific review of the problems of philisophy, psychology and pedagogy» - USA Boston, 2019- May 16-17. Мақалада студенттердің шығармашылық қабілеттерінің дамуына оқытушының ықпалы туралы жазылған. (100%)

2.Студенттердің шығармашылық іс-әрекеттерін дамытудың кейбір мәселелері// Хабаршы Қазақ инновациялық гуманитарлық-заң университеті- Семей қ.,2017- № 4 (36). Мақала студенттердің шығармашылығына психологиялық жағдай жасау мәселесіне арналған. (100%)

3.Студенттердің шығармашылық ойлауын дамытудың педагогикалық шарттары// Kazakeli / Қазақ елі үйі -4 Sayı, 2020 - 4-ші жыл. 16-шы сан (Қаңтар– ақпан –наурыз. Мақалада студенттердің шығармашылық ойлауының педагогикалық шарттары көрсетілген. (100%)

4. Oryngul S. Abilmazhinova, Meiramgul Z. Dzhanbubekova, Oxana G. Belenko, Sholpan Sh. Abisheva, Gulzhaina K. Kassymova Development of creative abilities of students using art technologies in the higher education//Online - Elementary Education Online-2021-Vol. 20 (1), pp. 803-812. Мақалада университетте көркемдік технологияларды пайдалана отырып, студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамыту мәселесі көрсетілген. (50%)

5.К вопросу активизации творчества студентов через проблемное обучение// Горно-Алтайский государственный университет «Ценностные ориентации молодежи в условиях модернизации современного общества» Всероссийская (с международным участием) научно-практическая конференция-г. Барнаул, 2019. -С-222-225. Мақала проблемалық оқыту арқылы студенттердің шығармашылық белсенділігін арттыруға арналған. (100%)

6.Педагогические условия развития творческого мышления студентов// Наука и общество: проблемы современных исследований XIV Международная научно-практическая конференция -г.Омск, 2020.-С.103-106. Мақалада

студенттердің шығармашылық ойлауына әсер ететін педагогикалық шарттар айқындалған. (100%)

7.К постановке проблемы творческой самореализации студентов, Актуальные вопросы педагогики и психологии образования// Материалы X Всероссийской научно-практической конференции молодых ученых, магистрантов, студентов (с международным участием) г. Барнаул, 2019 - С.99-101. Мақалада студенттердің шығармашылық жетілдіру жолдары көрсетілген. (100%)

8.Болашақ мамандардың шығармашылығын дамытудың инновациялық тәсілдері// Халықаралық білім беру онлайн блендинг-конференция "Білім беру -Евроазиялық ынтымақтастық фундаменти- Семей қ., 2019-151-152 бб. Мақала студенттердің шығармашылық дамуында инновациялық тәсілдердің тиімді қолданылуы жайында айтылған. (100%)

9.Абильмажинова О.С., Тәкір А. Болашақ педагог-психолог маманының кәсіби дамуына Абай шығармашылығының әсері//Түркі әлемінің көрнекті ойшылдарының мерейтойына арналған «Al-farabi-balasagun-abai: ġasyrlar úndestigi» Халықаралық форумның ғылыми мақалалар жинағы-Алматы,2021-38-42 бб. Мақала болашақ маманның кәсіби дайындығына Абай шығармашылығының әсеріне арналған. (75%)